

Διεθνής
Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση

Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες

Πάτρα, Ιανουάριος 2023 / Τεύχος 17
Εκδότης: Παντελής Γεωργογιάννης
ISSN: 2459-2862

Διεθνής
Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση
με κριτές

**Πολιτικές
και
Κοινωνικές Επιστήμες**

Τεύχος 17

Πάτρα, Ιανουάριος 2023

Title: Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες

ISSN: 2459-2862

σ.σ. 26 σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Εκδότης:

Παντελής Γεωργογιάννης
Αντ. Οικονόμου 8, 26504 - Αγ. Βασίλειος, Πάτρα Αχαΐας
Tel/Fax: 2613019948
website: <http://politika.inpatra.gr>
email: politika@inpatra.gr

Γραμματεία:

Σκούρα Ειρήνη, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών με ειδίκευση στη Γλωσσολογία
Λουκοπούλου Αγγελική, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΕΑΠ στις επιστήμες της αγωγής
Καρβέλη Ευγενία, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών με ειδίκευση στις Κλασικές Σπουδές
Σπηλιωτοπούλου Νάντα - Ελπίδα, Φιλόσοφος, Απόφοιτη της σχολής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών.

Copyright ©:

Παντελής Γεωργογιάννης
Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

Πολιτική δημοσίευσης άρθρων:

Η Διεθνής Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση «*Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες*» δημοσιεύει άρθρα τα οποία έχουν υποστεί διαδικασία τυφλής κρίσης. Ωστόσο, οι απόψεις που εκφράζονται σε κάθε άρθρο απηχούν εκείνες των συγγραφέων και δεν είναι απαραίτητως αποδεκτές από την Συντακτική Επιτροπή.

Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες

Περιοδική έκδοση
Για την επιλογή της ύλης εφαρμόζεται το σύστημα της τυφλής κρίσης

Διευθυντής σύνταξης

Γεωργογιάννης Παντελής, τ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Συντακτική Επιτροπή

Κεδράκα Κατερίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Παναγιωτόπουλος Δημήτρης, Καθηγητής Αθλητικού Δικαίου ΤΕΦΑΑ Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Πανταζής Σπύρος, Ομότιμος Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Επιστημονική Επιτροπή

Αλεξιάς Γιώργος, Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Υγείας και του Σώματος Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Αναστασιάδου Σοφία, Καθηγήτρια Στατιστικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Baros Wassilios, Professur für Bildungsforschung, Universität Salzburg

Γαλανάκη Ευαγγελία, Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Ψυχολογίας Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Γεωργίου Θεόδωρος, Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Ηλιοφότου-Μένον Μαρία, Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής ηγεσίας και Οικονομικών της Εκπαίδευσης Τμήματος Επιστημών της Αγωγής Πανεπιστημίου Κύπρου

Κουζής Γιάννης, Καθηγητής Εργασιακών Σχέσεων Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, Κοσμήτορας Σχολής Πολιτικών Επιστημών Παντείου Πανεπιστημίου

Παιονίδης Φιλίμων, Καθηγητής Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Παπαδάκη Πολυξένη, Καθηγήτρια Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης Παντείου Πανεπιστημίου

Παπαρίζος Αντώνης, Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Θρησκείας Τμήματος Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Πλειός Γιώργος, Καθηγητής, Πρόεδρος του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας, Μέλος του ΔΣ του ΕΣΡ
Σαραφίδου Γιασεμή-Όλγα, Καθηγήτρια Στατιστικής-Μεθοδολογίας Ποσοτικής και Ποιοτικής έρευνας Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Παν/μίου Θεσσαλίας
Ασημάκη-Δημακοπούλου Άννη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών
Θάνος Θεόδωρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Καλεράντε Ευαγγελία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Πολιτικής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Καμτσιδου Ιφιγένεια, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου Νομικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT)
Οικονόμου Λεωνίδας, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Τουνταςάκη Ειρήνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Διαμαντοπούλου Ευαγγελία, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Κωσταρέλλα Ιωάννα, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Μακρής Σπύρος, Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Θεωρίας Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Επιστημών Πανεπιστημίου Μακεδονίας
Μαυρίδης Ηρακλής, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής Παντείου Πανεπιστημίου
Μουζακίτης Άγγελος, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνιολογίας Παν/μίου Κρήτης
Ξανθόπουλος Χρήστος, Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής θεωρίας της γνώσης Παντείου Πανεπιστημίου
Πρόντζας Δημήτρης, Επίκουρος Καθηγητής Διαφθοράς του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Σαββάκης Μάνος, Επίκουρος Καθηγητής Μικροκοινωνιολογίας Τμήματος Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Αιγαίου
Τσαϊρίδης Χαράλαμπος, Επίκουρος Καθηγητής Στατιστικής Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Μενελάου Νίκη, Λέκτορας Δημοσιογραφίας Πανεπιστημίου Frederick Κύπρου
Σταυρόπουλος Αναστάσιος, Δρ. Τμήματος Μέσων Επικοινωνίας και Πολιτισμού της Σχολής Διεθνών Σπουδών Επικοινωνίας και Πολιτισμού Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η Συντακτική Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για το περιεχόμενο και τη γλωσσική μορφή των άρθρων που δημοσιεύονται. Η ευθύνη αυτή ανήκει αποκλειστικά στους συγγραφείς των άρθρων.

Περιεχόμενα

**Η εξελικτική πορεία της Επικουρικής Ασφάλισης στην Ελλάδα
(1853-2022)**

7

Μέμος Κωνσταντίνος

Μέμος Κωνσταντίνος

Η εξελικτική πορεία της Επικουρικής Ασφάλισης στην Ελλάδα (1853-2022)

Περίληψη

Η κεντρική επιδίωξη της έρευνας επικεντρώνεται στη βιβλιογραφική αναζήτηση, καταγραφή, διερεύνηση και αποτύπωση της εξελικτικής πορείας της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα γίνονται αναλυτικές περιγραφές για τον τρόπο λειτουργίας, χρηματοδότησης και παροχών της επικουρικής ασφάλισης, από το 1853 μέχρι το 2022. Επιπρόσθετα περιγράφεται αναλυτικά η ιστορική εξέλιξη του θεσμού και οι κυριότερες νομοθετικές εξελίξεις μέχρι και σήμερα και η παρουσίαση της τελευταίας νομοθετικής μεταρρύθμισης Ν. 4826/21 Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση Για τη Νέα Γενιά. Η πρωτοτυπία της βιβλιογραφικής έρευνας εστιάζεται στην καταγραφή, παρουσίαση και ανάλυση των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων στην επικουρική ασφάλιση από τη γέννησή της μέχρι και σήμερα και σύγκριση των τελευταίων ασφαλιστικών νόμων για την επικουρική ασφάλιση.

Λέξεις κλειδιά: Επικουρική Ασφάλιση, Ασφαλιστικά Ταμεία, Κοινωνική Ασφάλιση, Συντάξεις, Συνταξιοδοτικό Σύστημα

The evolution of Supplementary Security in Greece (1853-2022)

Abstract

The main focus of the research is on the bibliographic search, recording, investigation and mapping of the evolutionary course of supplementary security in Greece. More specifically, there are detailed descriptions of the operation, financing and benefits of the supplementary insurance, from 1853 to 2022. Additionally, the historical evolution of the institution and the main legislative developments up to today are described in detail and the presentation of the latest legislative reform Law 4826 /21 Insurance Reform For New Generation. The originality of the bibliographic research focuses on the recording, presentation and analysis of insurance reforms in ancillary insurance from its birth until today and comparison of the latest insurance laws on supplementary security.

Keywords: Supplementary Security, Social Security funds, Social Security, Pensions, Pension System

1. Εισαγωγή

Την πρώτη απαρχή εισαγωγής του θεσμού επικουρικής ασφάλισης στη χώρα μας αποτέλεσε η ίδρυση του Μετοχικού Ταμείου Στρατού ΜΤΣ το έτος 1853 για να επακολουθήσει η σύσταση του Μετοχικού Ταμείου Βασιλικού Ναυτικού το έτος 1856, του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων το έτος 1867.

Η επικουρική ασφάλιση των μισθωτών στην Ελλάδα ξεκίνησε να μορφοποιείται τη δεκαετία του 1930, σε συνάρτηση με τη νομοθεσία περί κύριων συντάξεων που είχε ήδη τεθεί σε εφαρμογή. Οι εργαζόμενοι πολλών διαφορετικών επαγγελματιών ή/και εταιρειών ή/και ειδικοτήτων ίδρυσαν διάφορα ταμεία Επικουρικής ασφάλισης, προκειμένου να βελτιώσουν το εισόδημα τους κατά την περίοδο της συνταξιοδότησης. Η επικουρική ασφάλιση ως προς το σύστημα λειτουργίας της ως το 2012 ακολουθούσε το σύστημα της Κύριας Ασφάλισης, δηλαδή το απλό παραδοσιακό διανεμητικό σύστημα (PAY-AS-YOU-GO) καθορισμένων παροχών (defined benefit). Με την πάροδο των ετών προέκυψαν μια σειρά από επικουρικά ταμεία στα οποία συμμετείχαν διακριτές ομάδες μισθωτών και δημιουργήθηκε ένα δαιδαλώδες και κατακερματισμένο σύστημα Επικουρικής ασφάλισης. Με το νόμο 2084/1992, έγινε εξομοίωση των κανόνων για τις εισφορές και τις παροχές των ασφαλισμένων από την 1/1/1993 και μετά. Παρόλα αυτά τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης συνέχισαν να λειτουργούν ανεξάρτητα. Οι παροχές αρκετών ομάδων μισθωτών αυξήθηκαν υπέρρογκα και δυσανάλογα με τις εισφορές, με αποτέλεσμα να απειλείται η εν γένει βιωσιμότητά του συστήματος της Επικουρικής Ασφάλισης. Επιπλέον σε πολλές περιπτώσεις ο ρόλος της Επικουρικής Ασφάλισης αλλοιώθηκε.

Το 2012 με το Ν.4052, συστάθηκε ένα νέο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και εισήχθη σύστημα καθορισμένων εισφορών με νοητή κεφαλαιοποίηση (Notional Defined Contribution-NDC) διανεμητικού χαρακτήρα, για τους ασφαλισμένους από 1.1.2014. Για τους ασφαλισμένους πριν την 1.1.2014 προβλέφθηκε ότι η επικουρική τους σύνταξη θα αποτελείται από ένα τμήμα με βάση το παλαιό σύστημα και ένα τμήμα με το νέο σύστημα. Η λειτουργία του νέου συστήματος άρχισε με την έκδοση Υπουργικής Απόφασης τον Ιούλιο του 2012 στην οποία περιλαμβάνεται η τεχνική βάση του συστήματος NDC, δηλαδή ο ακριβής τρόπος εφαρμογής του. Το νέο αυτό σύστημα είχε στόχο την απλοποίηση του συστήματος της Επικουρικής Ασφάλισης, τη δημιουργία ενιαίων ομογενοποιημένων κανόνων για το σύνολο των εργαζομένων και την εξασφάλιση της κάλυψης τυχόν ετήσιων ελλειμμάτων με την εισαγωγή μηχανισμού εξισορρόπησης, ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε ενδεχόμενη αναστολή πληρωμών, καθώς το Κράτος δεν καλύπτει πλέον ενδεχόμενα ελλείμματα. Παράλληλα το διάστημα 2012-2014 ενιαιοποιήθηκαν τα ποσοστά εισφορών, επεκτάθηκε η ηλεκτρονική εφαρμογή της Αναλυτικής Περιοδικής Δήλωσης-ΑΠΔ, προκειμένου να καταγράφονται με ακρίβεια οι καταβαλλόμενες στο σύστημα εισφορές και να αποδίδονται δίκαια οι παροχές. Επίσης, την περίοδο 2012-2014 εντάχθηκαν διαδοχικά σχεδόν όλα τα επιμέρους επικουρικά ταμεία στο εν λόγω ενιαίο ταμείο. Το 2016 με το Ν.4387 εισήχθη αύξηση εισφορών με μικρή μεταβατική περίοδο ως το 2023, ενιαιοποιήθηκε ο συντελεστής αναπλήρωσης του παλαιού συστήματος και τροποποιήθηκε ο μηχανισμός εξισορρόπησης. Με το Ν.4670 του 2020, αφενός στον ε-Ε.Φ.Κ.Α. εντάσσεται ο Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. με πλήρη οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια και αφετέρου παρέχεται η δυνατότητα προαιρετικής ασφάλισης για επικουρική σύνταξη σε όλες τις ομάδες αυτές που δεν είναι υποχρεωτική η εν λόγω ασφάλιση τους, όπως ελεύθεροι επαγγελματίες και αγρότες¹.

Με τον Ν.4826/2021 ιδρύεται το Ταμείο Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (ΤΕΚΑ), το οποίο ως σκοπό έχει να εφαρμόσει το κεφαλαιοποιητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών στην επικουρική ασφάλιση, υπό τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου για τη διαχείριση της λειτουργίας της νέας επικουρικής ασφάλισης.

2. Επιστημονικές Αποσαφηνίσεις

Το ζήτημα της επικουρικής ασφάλισης χρειάζεται αρχικά μια εννοιολογική αποσαφήνιση. Η επικουρική ασφάλιση από κράτος μέλος σε άλλο κράτος μέλος

¹ Αναλογιστική Μελέτη Μετάβασης της ασφάλισης για Επικουρική Σύνταξη από σύστημα καθορισμένων εισφορών Νοητής Κεφαλαιοποίησης NDC σε Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα, Εθνική Αναλογιστική Αρχή, (2021), Αθήνα, σελ. 8

διαφέρει, το ίδιο ισχύει και για την Ελλάδα. Στην Ελλάδα, μολονότι δεν υπάρχει κάποιος γενικά αποδεκτός ορισμός της επικουρικής ασφάλισης², θεωρείται ως συμπληρωματική της κύριας κοινωνικής ασφάλισης. Η κύρια και η επικουρική ασφάλιση στην Ελλάδα έχουν ακριβώς τα ίδια εννοιολογικά χαρακτηριστικά, δηλαδή είναι νομοθετικά και συνακόλουθα υποχρεωτικά καθεστώτα που ακολουθούν το διανεμητικό οικονομικό σύστημα. Αντίθετα, η έννοια της αναφέρεται σε συστήματα συνταξιοδότησης που δεν ανήκουν στον πρώτο πυλώνα, δηλαδή στα δημόσια συστήματα ασφάλισης αλλά σε συστήματα του δεύτερου πυλώνα, τα λεγόμενα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης τα οποία προκύπτουν είτε από συλλογικές διαπραγματεύσεις είτε από συμβάσεις είτε από πρωτοβουλίες μόνο των εργοδοτών ή μόνο των ασφαλισμένων, λειτουργούν σε κεφαλαιοποιητική βάση και θεωρούνται στο ευρωπαϊκό δίκαιο του ανταγωνισμού, επιχειρήσεις.

Οι οργανισμοί επικουρικής ασφάλισης έχουν ως σκοπό την παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου· αποβλέπουν δε, στη βελτίωση της θέσης των ασφαλισμένων με την απονομή επικουρικών συντάξεων³. Η επικουρική ασφάλιση λειτουργεί ως ανεξάρτητος φορέας που προσφέρει παροχές στους ασφαλισμένους της, οι οποίες χορηγούνται συμπληρωματικά προς εκείνες της κύριας ασφάλισης.

Η επικουρική ασφάλιση αποτελεί συμπληρωματική κοινωνικό-ασφαλιστική προστασία και αναπτύχθηκε με σκοπό την αναπλήρωση του εισοδήματος των ασφαλισμένων αρχικά στα συστήματα Beveridge που παρείχαν ελάχιστες παροχές και στη συνέχεια στα συστήματα Bismarck, όταν το ποσοστό αναπλήρωσης άρχισε να μειώνεται⁴.

Το ένα από τα συστήματα που εφαρμόζεται σήμερα για την Επικουρική Ασφάλιση είναι σύστημα Καθορισμένων Εισφορών Νοητής Κεφαλαιοποίησης, διανεμητικού χαρακτήρα (Notional Defined Contribution-NDC). Το σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης NDC είναι διανεμητικού χαρακτήρα, δηλαδή οι κατ' έτος παροχές καλύπτονται από τις κατ' έτος καταβληθείσες εισφορές. Το σύστημα NDC είναι αυτορρυθμιζόμενο με βάση συγκεκριμένες τεχνικές παραμέτρους. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του είναι η εφαρμογή του σε ανοιχτή ομάδα ασφαλισμένων, δηλαδή απαιτείται η συνεχής ροή πρωτοασφαλιζόμενων νεοεισερχόμενων), άλλως επηρεάζονται οι παράμετροι του. Επίσης το σύστημα αυτό στηρίζεται και στην ομαλή ροή εξόδων (λόγω γήρατος, αναπηρίας, θανάτου). Σημειώνεται ότι στα συστήματα νοητής κεφαλαιοποίησης οι ασφαλισμένοι είναι εκτεθειμένοι στα δημογραφικά και μακροοικονομικά δεδομένα⁵.

2 Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη Π. (2002), Η Επικουρική Κοινωνική Ασφάλιση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 28

3 Φ.Ε.Κ. Α' 43(28-02-2020), Νόμος 4670/2020, Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις

4 Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (2012), Θεωρητικά και Πρακτικά Ζητήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης μετά το "Μνημόνιο", Ημερίδα, ΕΔΕΚΑ, Η Επικουρική Ασφάλιση

5 Αναλογιστική Μελέτη Μετάβασης της ασφάλισης για Επικουρική Σύνταξη από σύστημα καθορισμένων εισφορών Νοητής Κεφαλαιοποίησης NDC σε Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα, Εθνική Αναλογιστική Αρχή, (2021), Αθήνα, σελ. 8

3. Λειτουργία, χρηματοδότηση και παροχές της Επικουρικής Ασφάλισης

Παρά το διεθνές πλαίσιο και τις οικονομικές πιέσεις, στις σύγχρονες εξελίξεις, η επικουρική ασφάλιση δεν παύει να διέπεται από πολυδιάσπαση των ταμείων, αντιφατική νομοθεσία, ανεπάρκεια χρηματικών πόρων και παροχών, και από σοβαρά οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα.

Ο τεμαχισμός των ταμείων και η πολύπλοκη λειτουργία των φορέων της ασφάλισης, είχαν ως αποτέλεσμα την απουσία ενιαίας εποπτείας των ασφαλιστικών οργανισμό σε επιτελικό επίπεδο για την οικονομική, νομοθετική και διοικητική τους δραστηριότητα. Ο έλεγχος, λοιπόν, δεν πραγματοποιείται από ένα εποπτικό μέσο, καθώς άλλα ταμεία ελέγχονται από το υπουργείο εργασίας και άλλα από το υπουργείο οικονομικών. Επομένως, με την έλλειψη της ενιαίας εποπτείας, προοπτικής και συντονισμού, διευρύνονται οι ανισότητες μεταξύ των ταμείων.

Παράλληλα, δεν υφίσταται ευρεία πληθυσμιακή βάση για την διασφάλιση ενός έγκυρου συσχετισμού μεταξύ εσόδων και δαπανών των επικουρικών οργανισμών. Γεγονός που οφείλεται στον μεγάλο αριθμό των ταμείων, τα οποία καλύπτουν ένα μικρό αριθμό ασφαλισμένων και συνταξιούχων, που συνήθως αφορούν κλειστές ομάδες εργαζομένων.

Αυτός ο πληθυσμιακός συσχετισμός, επηρεάζει άμεσα την βιωσιμότητα των φορέων, που έχει ως εξής: το συνταξιοδοτικό κεφάλαιο προέρχεται από τις εισφορές και από τα έσοδα των επενδύσεων των αποθεματικών. Τα έξοδα λειτουργίας των φορέων καλύπτονται από αυτό. Ενώ οι εισφορές και οι παροχές είναι σε σταθερές τιμές, τα έσοδα από τα αποθεματικά και τα λειτουργικά έξοδα είναι οι μεταβαλλόμενες τιμές, οι οποίες διαμορφώνονται βάσει της διαχείρισης του συστήματος. Η σχέση αυτή, δείχνει ότι οι δύο τελευταίες τιμές χρήζουν βελτίωσης αφού μπορούν να μεταβληθούν μέσα από την αποτελεσματική διαχείριση από το κράτος⁶.

Οι επικουρικοί φορείς, ακολουθώντας τους κύριους, βρίσκονται στο παράδοξο να στηρίζουν ένα ισχυρό κράτος πρόνοιας, το οποίο για να παρέχει αξιοπρεπείς συντάξεις, χρειάζεται διαρκώς πρόσθετους πόρους, οι οποίοι περιορίζονται ολοένα και περισσότερο, είτε λόγω των δημογραφικών αλλαγών, είτε λόγω της οικονομικής ύφεσης και της αύξησης της ανεργίας⁷.

Ανάλογα με τον κανονισμό που διέπει το κάθε ταμείο, προβλέπονται ελάχιστα όρια καταβολής παροχών. Ειδικότερα, τα ελάχιστα όρια, εξασφαλίζουν ένα κατώτατο όριο προστασίας, προς όφελος των εργαζομένων που δεν θα μπορούσαν να καλύψουν με τις εισφορές τους μία αξιοπρεπή παροχή. Ταυτόχρονα, όμως, για την αποφυγή φαινομένων υπερασφάλισης, ορίζεται από τον κανονισμό των ταμείων ένα ανώτατο χορηγούμενο ποσό⁸.

6 Ρουπακιάτης, Χρ., Η κρίση της κοινωνικής ασφάλισης : Οι νεοσυντηρητικές λύσεις: προτάσεις για την εξυγίανση του συστήματος», Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή

7 Τήνιος Π. (2010), Ασφαλιστικό. Μια μέθοδος ανάγνωσης, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική,

8 Κρεμαλής, Κ., Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκουλας

Στην Ελλάδα, οι επικουρικοί ασφαλιστικοί φορείς, όπως ορίζεται από τη νομοθεσία, όταν υπάρξει ο ασφαλιστικός κίνδυνος, καταβάλλουν στους ασφαλισμένους τους αντίστοιχες παροχές είτε ως εφάπαξ βοήθημα ή ως μηνιαίο χρηματικό ποσό, δηλαδή τη σύνταξη.

Οι επικουρικοί ασφαλιστικοί φορείς, καταβάλλουν στους ασφαλισμένους τους παροχές είτε με την μορφή σύνταξης είτε ως εφάπαξ βοήθημα, μετά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου. Έτσι, το ποσοστό αναπλήρωσης της σύνταξης σχετίζεται με το κάθε εργασιακό έτος και τον μισθό στον υπολογισμό της σύνταξης. Σε ορισμένα ταμεία, η επικουρική σύνταξη προσαυξάνεται από επιδόματα (π.χ. επίδομα απόλυτης αναπηρίας), ενώ άλλα παρέχουν επιδόματα ως εφάπαξ βοηθήματα όπως η αποστολή των παιδιών ασφαλισμένων ή συνταξιούχων σε κατασκηνώσεις κ.α.

Το ποσοστό της σύνταξης καθορίζεται από το μισθό του ασφαλισμένου επί του οποίου υπολογίζονται οι ασφαλιστικές εισφορές, καθώς και από τα χρόνια ασφάλισής του. Έτσι το ποσοστό αναπλήρωσης (replacement ratio) της σύνταξης αναφέρεται στη συμβολή του κάθε εργασιακού έτους και του μισθού στον υπολογισμό της σύνταξης. Σε ορισμένα επικουρικά ταμεία η σύνταξη αυξάνεται περισσότερο λόγω των οικογενειακών επιδομάτων (συζύγου, τέκνων), επίδομα αναπηρίας κ.ά. Επίσης, άλλα επικουρικά ταμεία παρέχουν εφάπαξ βοηθήματα όπως έξοδα κηδείας λόγω θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, αποστολή των παιδιών ασφαλισμένων ή συνταξιούχων σε κατασκηνώσεις, έκτακτα βοηθήματα κ.ά.

Οι φορείς της επικουρικής ασφάλισης πρόκειται για οργανισμούς δημοσίου δικαίου, με υποχρεωτική εφαρμογή, έχοντας ως βάση λειτουργίας το διανεμητικό σύστημα και παρέχουν περιορισμένο βαθμό ανταποδοτικότητας⁹. Η υποχρεωτικότητα της ασφάλισης στα επικουρικά ταμεία, είναι το στοιχείο που δηλώνει τον κρατικό ρόλο και την κοινωνική αλληλεγγύη.

Η κοινωνική αλληλεγγύη αποτελεί σημείο κλειδί για την εν γένει ύπαρξη του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης. Ελλείπει αυτής ο θεσμός της ασφάλισης, δεν θα είχε την δυνατότητα να παράξει αναδιανεμητικά αποτελέσματα. Σε αυτό το πλαίσιο ενδιαφέρον συγκεντρώνει ο ισχυρισμός πως εάν οι πιο εύποροι εργαζόμενοι είχαν τη δυνατότητα να αποχωρήσουν από το δημόσιο σύστημα, το τελευταίο θα είχε περιορισμένο κοινωνικό ρόλο.

Παρά την βαρύνουσα σημασία που έχει ο ρόλος της επικουρικής ασφάλισης για την κοινωνική προστασία, παρατηρείται πως ελλοχεύει ο κίνδυνος να μην εξυπηρετεί τον σκοπό για τον οποίο ιδρύθηκε. Σε εκθέσεις σχετικές με την κοινωνική ασφάλιση, έχουν επισημανθεί τα προβλήματα του ασφαλιστικού συστήματος και τα αίτια αυτών διαχωρίζονται σε ενδογενή, δηλαδή οργανωτικά, χρηματοδότησης και ανισοτήτων και σε εξωγενή¹⁰.

Αναφορικά με τα ζητήματα οργάνωσης που χρειάζεται να

9 Παπαρηγοπούλου- Πεχλιβανίδη, Π. (2004). Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας

10 Σχετικές Μελέτες & Εισηγητικές Εκθέσεις Νόμων, 2084/92, 2676/99, 3029/02

αντιμετωπιστούν ώστε η επικουρική ασφάλιση να γίνει πιο αποτελεσματική, πρωτεύον χαρακτηρίζεται το πρόβλημα της πολυδιάσπασης του ασφαλιστικού συστήματος. Χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι η οργάνωση των φορέων της επικουρικής ασφάλισης δεν υλοποιήθηκε κατόπιν σχεδίου, αλλά υπό την πίεση για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων ορισμένων εργασιακών κλάδων.

Λόγω της έλλειψης σχεδίου, δημιουργούνται πολλαπλοί επικουρικοί φορείς, επιτρέποντας την ύπαρξη ανισοτήτων σχετικά με το ύψος και τις προϋποθέσεις των παροχών. Παράλληλα, ο λειτουργικός εκσυγχρονισμός καθίσταται πιο δύσκολος. Έτσι, επισημαίνεται πωση παρουσία των μέχρι πρότινος, εκατοντάδων ασφαλιστικών ταμείων, οδηγεί με ακρίβεια στη διάδοση ανισοτήτων και αναπαράγει το μοντέλο των προνομιών για τους ισχυρούς και των άνισων ευκαιριών για τους αδύναμους.

4. Η ανάπτυξη του θεσμού της Επικουρικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Η ανάπτυξη της επικουρικής ασφάλισης συνδέεται πρωτίστως με το επίπεδο της κυρίας κοινωνικής ασφάλισης. Αν η κύρια κοινωνική ασφάλιση εξασφαλίζει μόνο ένα ελάχιστο επίπεδο παροχών, τότε η επικουρική κοινωνική ασφάλιση είναι απαραίτητη για να συμπληρωθούν τα ελάχιστα εισοδήματα. Κατά συνέπεια, η ανάπτυξη της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης είναι αντιστρόφως ανάλογη της ανάπτυξης της κυρίας κοινωνικής ασφάλισης.¹¹ Η επικουρική ασφάλιση στην Ελλάδα διακρίνεται σε υποχρεωτική και προαιρετική. Η υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση διέπεται από τους ίδιους κανόνες που ισχύουν και στην κύρια ασφάλιση. Την υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση αποτελούν δυο κατηγορίες φορέων τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης και τα ταμεία πρόνοιας-εφάπαξ βοήθειας. Η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση ανήκει στην ευθύνη του κράτους. Η αποκλειστικότητα του κράτους αναφέρεται στην κύρια ασφάλιση ή στην επικουρική που έχει όμως τα ίδια χαρακτηριστικά με την κύρια ασφάλιση ως προς τη σύσταση με νόμο, την ανταποδοτικότητα, την υποχρεωτικότητα, τη διανεμητική λειτουργία και τη χρηματοδότηση¹².

Η επικουρική ασφάλιση στην Ελλάδα συντελείται μέσω Νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ) ή μέσω κλάδων επικουρικής ασφάλισης σε φορείς κύριας ασφάλισης ή μέσω Νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ). Η επικουρική ασφάλιση συμπληρώνει την κύρια ασφάλιση και γι αυτό έχουν εφαρμογή οι διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης, αναγνώρισης στρατιωτικής υπηρεσίας κλπ. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του Ν. 2084/92 υποχρεωτική ασφάλιση επιτρέπεται σε ένα φορέα επικουρικής ασφάλισης και ένα φορέα ασφάλισης για εφάπαξ βοήθημα. Τα επικουρικά ταμεία έχουν ως σκοπό την παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου. Η επικουρική

11 Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Π. (2004). Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 156

12 Στεργίου Άγγ. (1994), Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Κοινωνικής Ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Σάκκουλα, σελ.349

ασφάλιση είτε με την ιδιωτική της μορφή (ΝΠΙΔ), είτε με την δημόσια (ΝΠΙΔ) δεν μπόρεσε να λειτουργήσει ως αυτόνομη κατηγορία, ως ξεχωριστό επίπεδο προστασίας, με τη δική του λειτουργία και τα δικά του χαρακτηριστικά. Διαμορφώθηκε κατ' εικόνα και ομοίωση της κύριας ασφάλισης ως συμπλήρωμα της. Λόγω των χαμηλών κύριων συντάξεων, η επικουρική ασφάλιση εισήχθηκε αρχικά ως έμμεσος τρόπος βελτίωσης τους¹³.

Η επικουρική ασφάλιση αναπτύχθηκε εντελώς ασύνδετα ως προς την κύρια. Ο θεσμός αναπτύχθηκε άναρχα, ως απάντηση στις απαράδεκτα χαμηλές κύριες συντάξεις, με χαρακτηριστικά που ήταν συχνά παρόμοια με εκείνα της κύριας ασφάλισης, υποχρεωτικότητα όπου τα ταμεία ήταν ΝΠΙΔ, αυτά λειτούργησαν καθ' υποκατάσταση της δημόσιας επικουρικής ασφάλισης, διανεμητικό σύστημα χρηματοδότησης, υπολογισμός επικουρικής σύνταξης με βάση τον τελευταίο μισθό ή το μέσο όρο των τελευταίων μισθών, άσκησης στενού ελέγχου από το κράτος, επιβολή κρατικών ρυθμίσεων, καθιέρωση κοινωνικών πόρων¹⁴. Το μόνο σημείο διαφοροποίησης ήταν η απουσία χρηματοδότησης από τον κρατικό προϋπολογισμό¹⁵. Η επικουρική ασφάλιση στηριζόταν κυρίως σε εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών, καθώς και σε κοινωνικούς πόρους, όπου είχαν θεσμοθετηθεί. Δημόσια κύρια και επικουρική ασφάλιση συναποτελούσαν και συναποτελούν τον πρώτο πυλώνα ασφάλισης¹⁶. Η επικουρική ασφάλιση εμφανιζόταν όχι μόνο με τη μορφή του ΝΠΙΔ, αλλά και με άλλες (ιδιωτικού δικαίου) μορφές¹⁷. Υπήρξαν επικουρικά ταμεία τα οποία είχαν συσταθεί ως αλληλοβοηθητικά ταμεία (Ν. 281/14 και βασιλικού διατάγματος της 15ής Μαΐου 1920) (ΤΑΠΠΑΤΑΤ), ως ειδικοί λογαριασμοί χωρίς νομική προσωπικότητα μετά από συμφωνία εργοδότη και εργαζομένων (ΤΕΑΠΕΤΕ), ως ειδικοί λογαριασμοί σε αλληλοβοηθητικά Ταμεία (ΕΛΕΜ στο ΤΥΠΑΤΕ), κ.α.

5. Ιστορική εξέλιξη της Επικουρικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Την πρώτη απαρχή εισαγωγής του θεσμού επικουρικής ασφάλισης στη Χώρα μας αποτέλεσε η ίδρυση του Μετοχικού Ταμείου Στρατού ΜΤΣ το έτος 1853 για να επακολουθήσει η σύσταση του Μετοχικού Ταμείου Βασιλικού Ναυτικού το έτος 1856, του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων το έτος 1867. Σε ότι αφορά των ιδιωτικό τομέα η κίνηση για τη σύσταση των Ταμείων επικουρικής ασφάλισης άρχισε μετά την ψήφιση του ν.6298/1934 περί ΙΚΑ και κυρίως μετά

13 Μπάκαβου Μ. (2015), Κοινωνική Ασφάλιση μισθωτών, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.152.

14 Τεσσαρομάτη Ν. (2012), Επικουρική ασφάλιση: το τέλος ή μια νέα αρχή, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων

15 Αναγνώστου – Δεδούλη Α. (2012), Η αρχή και το τέλος της επικουρικής ασφάλισης, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων

16 Μπάκαβου Μ. (2015), Κοινωνική Ασφάλιση μισθωτών, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.152

17 Αναγνώστου- Δεδούλη Α. (2012), Η αρχή και το τέλος της επικουρικής ασφάλισης, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων

την έναρξη λειτουργίας του Ιδρύματος το 1937¹⁸.

Η χαρακτηριστική περίοδος επέκτασης του θεσμού της επικουρικής ασφάλισης είναι η περίοδος 1936-1944, κατά την οποία ιδρύθηκαν πολλά σημαντικά ταμεία επικουρικής ασφάλισης. Δεδομένου ότι η κοινωνική ασφάλιση τη συγκεκριμένη περίοδο δεν ήταν συνταγματικά κατοχυρωμένη κι ούτε καθολικά εφαρμόσιμη, σε συνδυασμό με τη μη ομαλή πολιτειακή περίοδο, η ανάπτυξη φορέων επικουρικής ασφάλισης, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί όχι ως έκφραση κοινωνικής πολιτικής αλλά ως καθιέρωση έμμεσης εισοδηματικής επιβάρυνσης σε δεδομένες επαγγελματικές ομάδες. Πάντως το θετικό συμπέρασμα ήταν πως τεθήκαν οι βάσεις για την επικουρική ασφάλιση, αλλά με κλαδικό κι άνισο τρόπο και μια μεθοδολογία διαχείρισης των αποθεματικών τους που εξέφραζε την αντίληψη της πλήρους κρατικής εποπτείας και του καθολικού τεκμηρίου αρμοδιότητας του δημοσίου αναφορικά με τη διατήρηση τους και την τυχόν επένδυσή τους.

Η πρώτη αναφορά στην επικουρική ασφάλιση γίνεται στο άρθρο 13 παρ. 3 Ν. 6298/34 με το οποίο απαγορεύτηκε η ίδρυση νέων ταμείων πέραν των επικουρικών. Αυτή η διάταξη έδωσε ώθηση στην επικουρική ασφάλιση. Τα επικουρικά ταμεία άνησαν κυρίως μεταπολεμικά¹⁹. Διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες συνέστησαν αυτόνομους φορείς επικουρικής ασφάλισης, προκειμένου να αποκαθλώσουν τις συντάξεις από το χαμηλό τους επίπεδο. Σημειώθηκε μια άνιση ανάπτυξη και ανομοιομορφία καθεστώτων. Τα ταμεία αυτά δεν ιδρύθηκαν σε υγιείς αναλογιστικές βάσεις. Αξιόλογα επικουρικά ταμεία απέκτησαν γερά συνδικαλισμένες ομάδες που άσκησαν πίεση στην πολιτική εξουσία, αποσπώντας διάφορα προνόμια. Τα πρώτα ταμεία επικουρικής ασφάλισης άρχισαν να δημιουργούνται από την προπολεμική εποχή (Επικουρικό Ταμείο Εργατών Μετάλλου 1935, Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Αρτοποιών 1936, Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρείας Τσιμέντων 1937, Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρείας Λιπασμάτων 1939), όπως και κατά την διάρκεια της Κατοχής οπότε με διατάγματα που εκδόθηκαν κατά εξουσιοδότηση του άρθρου 7 του Ν.Δ 912/1942 συνεστήθησαν 11 ταμεία επικουρικής ασφάλισης²⁰. Από τη δεκαετία του 1940 ιδιαίτερη άνθιση εμφανίζει ο τομέας ασφαλιστικής προστασίας μέσω επικουρικών ταμείων. Διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες κατορθώνουν και επιτυγχάνουν την συμπληρωματική τους κάλυψη με ειδικούς φορείς επικουρικής σύνταξης²¹. Η διαδικασία για την οργάνωση ταμείων επικουρικής ασφάλισης με τη μορφή των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ξεκίνησε από τον χώρο των τραπεζών το 1948 με την ίδρυση του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εμπορικής Τραπεζής και του

18 Στεργίου Α. (2022), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 96

19 Χατζηδημητρίου Φ., Η καθολίκευση της επικουρικής ασφαλίσεως και το TEAM, Επιθεώρησης Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως (ΕΔΚΑ), σελ. 513

20 Πετρόγλου Α.(1974), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφαλίσεως, Αθήνα, Επιθεώρησης Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως (ΕΔΚΑ), σελ. 652

21 Γεωργούλης Ε. (2002), Θεσμική κατοχύρωση, οργάνωση, λειτουργία και προοπτικές μεταρρύθμισης της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα, Αθήνα, Σχολή Δημόσιας Διοίκησης.

Μετοχικού Ταμείου Υπαλλήλων Τραπέζης Ελλάδος και Κτηματικής. Στη συνέχεια επεκτείνεται και σε άλλες τράπεζες, έτσι τις επόμενες χρονιές (1949, 1950, 1951) ιδρύονται, ο Λογαριασμός Επικουρήσεως Προσωπικού Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, το Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Τραπέζης Πίστεως και ο Ειδικός Λογαριασμός Επικουρήσεως Μελών Ταμείου Υγείας Προσωπικού Αγροτικής Τραπέζης Ελλάδος²².

Πίνακας 1. Φορείς επικουρικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΝΠΔΔ)

ΕΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ
1936	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Αρτοποιών
1937	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Συμβολαιογράφων
1939	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Υπαλλήλων Εμπορικών Καταστημάτων
1939	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού Οινοποιίας, Ζυθοποιίας κλπ.
1941	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Χημικών
1942	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών εταιριών.
1943	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Ηλεκτροτεχνιτών Ελλάδος
1943	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Υπαλλήλων φαρμακευτικών εργασιών.
1944	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού εταιριών πετρελαιοειδών
1946	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Υπαλλήλων Τροφίμων
1951	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού Ταμείου Νομικών
1957	Επικουρικό Ταμείο Ελληνικής Χωροφυλακής
1957	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών
1958	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού ΕΡΤ και τουρισμού
1963	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού Αεροπορικών επιχειρήσεων
1966	Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων Πυροσβεστικού Σώματος
1978	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Εκπαιδευτικών Ιδιωτικής Γενικής Εκπαιδεύσεως
1978	Ταμείο επικουρικής ασφάλισης και Κοινής Διανομής Πρατηριούχων Υγρών Καυσίμων

Πηγή: Στοιχεία από κοινωνικό προϋπολογισμό 2003

Όπως μπορούμε να δούμε και από τον παραπάνω πίνακα κάποια από τα κυριότερα ταμεία επικουρικής ασφάλισης τα οποία συστάθηκαν από 1935 και μετά ήταν το Επικουρικό Ταμείο των Αρτοποιών το 1936, το Επικουρικό Ταμείο υπαλλήλων εμπορικών καταστημάτων το 1939 (ΤΕΑΥΕΚ), το Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών εταιριών το 1942 (ΤΕΑΑΠΑΕ), το Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Υπαλλήλων φαρμακευτικών εργασιών το 1943 (ΤΕΑΥΦΕ), Ταμείο επικουρικής ασφάλισης

22 Στοιχεία από κοινωνικό προϋπολογισμό 2003.

Υπαλλήλων Τροφίμων το 1946 (πλέον ΤΕΑΥΕΤ) κ.α. Το 1957 ιδρύεται το Επικουρικό ταμείο Ελληνικής Χωροφυλακής, το 1963 το Ταμείο επικουρικής ασφάλισης Προσωπικού Αεροπορικών επιχειρήσεων και το 1966 το Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων Πυροσβεστικού σώματος.

Η επικουρική ασφάλιση μέχρι την εφαρμογή του Ν. 997/1979 για το ΤΕΑΜ, λειτούργησε κλαδικά, κατά συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία. Παράλληλα λειτούργησε με κλαδικό μεν τρόπο που προσομοίαζε στην επαγγελματική ασφάλιση, αλλά υπό την κρατική εποπτεία και τη νομική μορφή των ΝΠΔΔ. Κάποιες μορφές ανισότητας σχετίζονται με τη φύση της εργασίας, γι' αυτό υπάρχουν διαφορές ως προς το επίπεδο προστασίας (κύρια – επικουρική σύνταξη, μέρος από το μετοχικό, εφάπαξ κ.α.). Δηλαδή, κάποιες επαγγελματικές κατηγορίες, όπως οι έμποροι είχαν μόνο κύρια σύνταξη, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι συνήθως κύρια, επικουρική και εφάπαξ, ενώ η πλειονότητα των δημοσίων υπάλληλων εισέπρατταν περεταίρω και μέρος από το ΜΤΠΥ. Μερικοί χημικοί και πολιτικοί μηχανικοί είχαν δικαίωμα σε αποδοχές από δύο ταμεία αρωγής²³. Τα τελευταία χρόνια πολλές ανισότητες έχουν εξαλειφθεί ή τουλάχιστον περιοριστεί μετά από ενδεδειγμένες βελτιώσεις. Ο αριθμός των ταμείων αρωγής και πρόνοιας ήταν υπερβολικά τεράστιος σε σχέση με το πλήθος των ασφαλισμένων, με άμεση συνέπεια κατασπατάληση κεφαλαίων και ανώφελη απασχόληση εργατικού δυναμικού πχ το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ταμείου Νομικών το 1983 είχε μόλις 110 ασφαλισμένους και 101 συνταξιούχους (Κοινωνικός Προϋπολογισμός, 1984)²⁴. Ορισμένες κατηγορίες ασφαλισμένων ήταν πιο ευνοημένες από άλλες, γιατί όλα τα ταμεία δεν εφάρμοζαν τις ίδιες διατάξεις για παροχές και εισφορές. Κάποιοι ήταν πιο ωφελημένοι, αφού εισέπρατταν υπερβολικά δυσανάλογα παροχές με τις απαιτούμενες κρατήσεις από τους μισθούς τους· ενώ οι ασθενέστεροι αναλογικά με ότι είχαν πληρώσει²⁵.

Το ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από ανισότητες, πολυπλοκότητα νομοθεσίας, με άλλα λόγια υπάρχει «κατακερματισμός κοινωνικών ρυθμίσεων με εξαιρετικά άνισες παροχές και καλύψεις», (Αιτιολογική έκθεση Νόμου 4387/2016). Ωστόσο, με τις συγχωνεύσεις φορέων κοινωνικής ασφάλισης επιχειρείται καταπολέμηση ανισοτήτων και εξοικονόμηση κεφαλαίων. Με το Π.Δ. 633/82 εντάχθηκαν στο ΤΕΑΜ από 1/2/1983 όλοι οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα και επεκτάθηκε σε όλη τη χώρα. Με το Ν. 1358/83, από την 24/5/1983 το ΤΕΑΜ και το ΕΤΕΑΜ συγχωνεύθηκαν στο ΙΚΑ σαν ανεξάρτητοι κλάδοι 17 με λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια ο καθένας. Έτσι το ΤΕΑΜ μετονομάστηκε σε Τομέα

23 Γαλίας, Α. (2016), Το Ασφαλιστικό στην Ελλάδα και την Ευρώπη: Ποιες οι παθογένειες, Ο Παναγιώτης Τσακλόγλου εξηγεί, υπότιτλος: η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της, Στο: https://www.huffingtonpost.gr/2016/01/31/politiki-oikonomia-koinwnia-afalistiko-_n_9120668.html (προσπελάστηκε 16/10/2022)

24 Κοινωνικός Προϋπολογισμός, 1984

25 Μатσαγγάνης, Μ. (2010), Η μεταρρύθμιση των συντάξεων και το μέλλον του κοινωνικού κράτους στην Ελλάδα, Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης

Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών. Ο Ν.2084/92 αναπροσάρμοσε το δίκαιο που αφορούσε τη συμπληρωματική ασφάλιση, σε πιο ομοιόμορφο. Η συγχώνευση, που πραγματοποιήθηκε, πολλών ταμείων με το ΙΚΑ-ΤΕΑΜ, συντέλεσε στη μείωση του αριθμού των φορέων. Αν και η συγχώνευση κάποιων ταμείων επικουρικής ασφάλισης με το ΙΚΑ-ΤΕΑΜ ήταν μία διαδικασία σε αρκετές περιπτώσεις επωφελής και σίγουρα αναγκαία για να επιβιώσει το ΣΚΑ, προέκυψαν εκ νέου προβλήματα τόσο οικονομικά, όσο και λειτουργικά, αφού προϋπόθετε εικόνα κατάρρευσης για να συγχωνευτεί ένα ταμείο στο ΙΚΑ-ΤΕΑΜ (Ν. 2084/92). Ο Ν. 3655/2008 έδωσε έμφαση σε ενοποιήσεις ΟΚΑ. Οι φορείς επικουρικής ασφάλισης βάσει του νόμου αυτού ορίστηκαν σε δώδεκα, εκ των οποίων πέντε κύριας ασφάλισης, πέντε επικουρικής και δύο πρόνοιας 33 (Ν. 3655/2008)²⁶.

Οι διατάξεις 35-48 του Ν.4052/2012 προβλέπουν τη σύσταση του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Το ΕΤΕΑ με έδρα την Αθήνα λειτουργούσε με ενιαία διοικητική και οικονομική οργάνωση με στόχο εξοικονόμηση πόρων και άρση ανισοτήτων. Το ΕΤΕΑ, το 2012, αποτελούσε πλέον τον ενιαίο φορέα επικουρικής ασφάλισης του μεγαλύτερου τμήματος των μισθωτών εργαζομένων της χώρας. Ήταν σημαντικές, λοιπόν, οι διαφάνεια, ισότητα αλλά και δικαιοσύνη, συνεκτικοί και απλοί κανόνες ασφάλισης για όλους τους ασφαλισμένους. Με τον Ν.4387/2016, συστήθηκε το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών. Σκοπός την δημιουργίας του συγκεκριμένου ταμείου είναι παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος/αναπηρίας/θανάτου, καθώς και καταβολή εφάπαξ παροχών στους δικαιούχους. Αυτή τη φορά η ενοποίηση δεν αφορούσε μόνο ταμεία διαφορετικών επαγγελματικών κατηγοριών, αλλά και κλάδων, επικουρικό και εφάπαξ. Επίσης, στόχος του Ν. 4387/2016 αποτελεί η ισότητα διάφορων ομάδων ασφαλισμένων μέσω της ενοποίησης εισφορών και παροχών.

Ο Ν. 4387/2016 οδήγησε στην ενοποίηση των περισσότερων ασφαλιστικών ταμείων, γεγονός που οδήγησε στην ίδρυση των ΕΤΕΑΕΠ και ΕΦΚΑ, με ενιαίο σύστημα εισφορών και παροχών για όλους τους ασφαλισμένους (Ν. 4387/2016). Από 1/3/20 με τον ν.4670/20 (ΦΕΚ 43/ τ.Α') ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α) μετονομάστηκε σε Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) και εντάχθηκε σε αυτόν τον Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.), ολοκληρώνοντας τη μεγαλύτερη διοικητική και οργανωτική ενοποίηση των ασφαλιστικών φορέων απονομής σύνταξης και εφάπαξ παροχής της χώρας.

Με τον Ν.4826/2021 ιδρύεται το Ταμείο Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (ΤΕΚΑ), το οποίο ως σκοπό έχει να εφαρμόσει το κεφαλαιοποιητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών στην επικουρική ασφάλιση, υπό τη μορφή

26 Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, Π. (2002), Η επικουρική κοινωνική ασφάλιση στο ευρωπαϊκό δίκαιο του ανταγωνισμού, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα

νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου για τη διαχείριση της λειτουργίας της νέας επικουρικής ασφάλισης²⁷.

Αποστολή του ΤΕΚΑ αποτελεί η συμβολή, καταρχάς, στην διασφάλιση ενός ικανοποιητικού ορίου διαβίωσης για τους συνταξιούχους, μέσω της χορήγησης επικουρικής σύνταξης, προκειμένου να ξεπεράσουν οποιονδήποτε ασφαλιστικό κίνδυνο. Κατά δεύτερον, η συμβολή στην βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ως παράγοντας ανάπτυξης της οικονομίας²⁸.

Έτσι, η επικουρική ασφάλιση στην Ελλάδα, διακρίνεται σε διανεμητική που παρέχεται από τον e-ΕΦΚΑ και σε κεφαλαιοποιητική που παρέχεται από το ΤΕΚΑ από 1.1.2022 με το τελευταίο να εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς καθώς και από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή²⁹.

Ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών, όπως έχει ήδη αναλυθεί, βασίζεται στην επένδυση των τρεχουσών καταβαλλόμενων εισφορών και στην συσσώρευση αυτών, σχηματίζοντας αποθεματικό. Εδώ, ως επένδυση ορίζεται η τοποθέτηση των πόρων του ΤΕΚΑ σε χρηματοπιστωτικά μέσα, ώστε να επιτευχθούν οι απαιτούμενες αποδόσεις για την χρηματοδότηση των παροχών προς τους δικαιούχους, που ορίζει το επενδυτικό πρόγραμμα.

6. Σύγκριση της διανεμητικής και της κεφαλαιοποιητικής Επικουρικής Ασφάλισης

Ο Ν. 4826/2021 Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση Για τη Νέα Γενιά, αποτελεί μια ριζική μεταρρύθμιση του γενικού Νόμου της Κοινωνικής Επικουρικής Ασφάλισης του πρώτου πυλώνα, στοχεύοντας σε παροχή υψηλότερων επικουρικών συντάξεων για τους νέους ασφαλισμένους.

Οι κύριες αλλαγές που επιφέρει αυτή η μεταρρύθμιση είναι επιγραμματικά οι εξής:

- Η δημόσια επικουρική ασφάλιση του πρώτου πυλώνα από σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης μετατρέπεται σε πλήρως κεφαλαιοποιητική.
- Η επικουρική ασφάλιση εντάσσει υποχρεωτικά στο σύστημά της όλους τους νεοεισερχόμενους (δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και αυτοαπασχολούμενους) στην αγορά εργασίας, οι οποίοι είναι υπόχρεοι επικουρικής ασφάλισης, από

27 Φ.Ε.Κ. Α'160(07-09-2021), Νόμος 4826/2021, Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση για τη Νέα Γενιά: εισαγωγή κεφαλαιοποιητικού συστήματος προκαθορισμένων εισφορών στην επικουρική ασφάλιση, ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις

28 Φ.Ε.Κ. Α'160(07-09-2021), Νόμος 4826/2021, Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση για τη Νέα Γενιά: εισαγωγή κεφαλαιοποιητικού συστήματος προκαθορισμένων εισφορών στην επικουρική ασφάλιση, ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις

29 Φ.Ε.Κ. Α'160(07-09-2021), Νόμος 4826/2021, Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση για τη Νέα Γενιά: εισαγωγή κεφαλαιοποιητικού συστήματος προκαθορισμένων εισφορών στην επικουρική ασφάλιση, ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις

1η Ιανουαρίου 2022

- Παράλληλα στο Τ.Ε.Κ.Α. δύναται να ενταχθούν εθελοντικά οι υφιστάμενοι εργαζόμενοι έως 35 ετών (μεταβατική περίοδος για την ένταξη έως 1/1/2023).
- Ο κάθε ασφαλισμένος θα δημιουργεί τον ατομικό του λογαριασμό («κουμπάρά»), όπου εκεί θα συγκεντρώνονται οι εισφορές του για την πληρωμή της σύνταξης μελλοντικά.
- Το ύψος των εισφορών θα είναι 6,5% για τον εργαζόμενο και 6,5% για τον εργοδότη.
- Οι πόροι του Τ.Ε.Κ.Α. θα προέρχονται από τις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών, από τις αποδόσεις της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου, από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και επιχορήγηση από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας.
- Την ευθύνη και διαχείριση θα έχει για τα 5 πρώτα χρόνια η ΑΕΔΑΚ Ασφαλιστικών Οργανισμών και η Εταιρεία Διαχείρισης Επενδυτικών Κεφαλαίων Ταμείων Ασφάλισης (ΕΔΕΚΤ ΑΕΠΕΥ).
- Τα περιουσιακά στοιχεία θα επενδύονται σε ρυθμιζόμενες αγορές, ενώ και το τμήμα που επενδύεται σε στοιχεία μη εισηγμένα προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενες αγορές παραμένει σε κάθε περίπτωση σε συνετά επίπεδα.
- Το Τ.Ε.Κ.Α. θα συνάπτει συμβάσεις διαχείρισης τμήματος των περιουσιακών του στοιχείων με εξωτερικούς διαχειριστές επενδύσεων, οι οποίοι κατέχουν την απαιτούμενη από την ευρωπαϊκή νομοθεσία άδεια.
- Το Τ.Ε.Κ.Α. θα διορίζει τους θεματοφύλακες, οι οποίοι αποτελούν ένα εγχώριο πιστωτικό ίδρυμα ή κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα είναι υπεύθυνοι για τη φύλαξη των στοιχείων του ενεργητικού του Ταμείου.
- Το Τ.Ε.Κ.Α. θα παρέχει ένα προκαθορισμένο επενδυτικό πρόγραμμα στο οποίο θα εντάσσονται όλοι οι νεοεισερχόμενοι ασφαλισμένοι, ενώ παράλληλα θα υπάρχουν και άλλα επενδυτικά προγράμματα στα οποία θα δύναται οι ασφαλισμένοι να μεταβαίνουν σταδιακά.

Ύστερα από την ίδρυση του Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης με τον Ν 4826/2021 και την εισαγωγή κεφαλαιοποιητικών στοιχείων στην επικουρική ασφάλιση αλλά και λόγω των πολλαπλών και εκτεταμένων ενοποιήσεων ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας κρίνεται σκόπιμη η έστω και συνοπτική παρουσίαση των ομοιοτήτων αλλά και των διαφορών της διανεμητικής (e-ΕΦΚΑ) και της κεφαλαιοποιητικής (ΤΕΚΑ) επικουρικής ασφάλισης.

Ως προς τον σκοπό και την κάλυψη: σκοπός και της διανεμητικής αλλά και της κεφαλαιοποιητικής επικουρικής ασφάλισης είναι η ενίσχυση του εισοδήματος των ασφαλισμένων όταν επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος του γήρατος, της αναπηρίας ή του θανάτου. Η κάλυψη αφορά συγκεκριμένους ασφαλιστικούς κινδύνους με την αναπλήρωση του εισοδήματος που είχε ο εργαζόμενος πριν από την επέλευση του κινδύνου αυτού.

Ως προς τον δημόσιο χαρακτήρα: και η διανεμητική αλλά και η κεφαλαιοποιητική επικουρική ασφάλιση παρέχονται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, συνεπώς πληρούν τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος για την παροχή κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ΣτΕ.

Ως προς την υποχρεωτική υπαγωγή: κατά κανόνα μέχρι τις 31.12.2021 όσοι αποκτούν εργασία/δραστηριότητα ασφαλιζονται υποχρεωτικά στον e-ΕΦΚΑ (διανεμητική επικουρική ασφάλιση) ενώ από 1.1.2022 οι νεοασφαλισμένοι στο ΤΕΚΑ (κεφαλαιοποιητική επικουρική ασφάλιση).

Ως προς το οικονομικό σύστημα: η επικουρική ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ λειτουργεί με βάση το διανεμητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών με νοητή κεφαλαιοποίηση ενώ το ΤΕΚΑ ακολουθεί το κεφαλαιοποιητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών.

*Ως προς την ασφαλιστική αλληλεγγύη*³⁰: στην διανεμητική επικουρική ασφάλιση γίνεται αναδιανομή του εισοδήματος μεταξύ των γενεών οπότε και αναφερόμαστε σε διαγενεακή αλληλεγγύη, υπό την έννοια ότι οι εν ενεργεία ασφαλισμένοι, πληρώνοντας τις εισφορές τους, δίνουν την αναγκαία ρευστότητα στους ΟΚΑ για να καταβάλλουν τις παροχές στους δικαιούχους. Στην κεφαλαιοποιητική επικουρική ασφάλιση κατ' αρχήν αλληλεγγύη δεν νοείται διότι ο ασφαλισμένος χρηματοδοτεί μέσω των εισφορών του την ατομική του μερίδα και κατ' επέκταση την τελική παροχή που ο ίδιος θα λάβει. Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρξει μία αρκετά περιορισμένη αλληλεγγύη εντός της ίδιας γενιάς δεδομένου ότι προβλέπεται η εγγύηση καταβολής ελάχιστης αναπηρικής σύνταξης και σύνταξης θανάτου όπως ακριβώς προβλέπεται και στον e-ΕΦΚΑ.

Ως προς την ανταποδοτικότητα: στα κεφαλαιοποιητικά οικονομικά συστήματα η ανταποδοτικότητα, δηλαδή η πλήρης αντιστοιχία των καταβαλλόμενων εισφορών προς το ποσό της παροχής αποτελεί την κεντρική ιδέα. Αντίθετα, στα διανεμητικά συστήματα μπορεί να γίνει λόγος για ύπαρξη αναλογίας (όχι πλήρη αντιστοιχισή) μεταξύ εισφοράς και παροχής, υπό την έννοια ότι το στοιχείο της εισφοράς προς τον ασφαλιστικό οργανισμό συνιστά η προσδοκία κάποιας αντιπαροχής με την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου.

Ως προς την κρατική εγγύηση των παροχών: γίνεται δεκτό ότι το κράτος μέσω της εγγυητικής του ευθύνης οφείλει να καλύπτει τα ελλείμματα της επικουρικής σύνταξης, αν δεν καταστεί δυνατόν να καλυφθούν με την ενεργοποίηση του αυτόματου μηχανισμού εξισορρόπησης ή άλλων μηχανισμών.

7. Η Επικουρική Ασφάλιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η επικουρική ασφάλιση ορίζεται ως η συμπληρωματική της κύριας ασφάλισης κάλυψη ορισμένων κοινωνικών κινδύνων που στηρίζεται στην

30 Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη Π. (2004). Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 70

απασχόληση και στη χρηματοδότηση από τους εργαζομένους και τους εργοδότες³¹.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ήδη από το 2003, με την οδηγία 2003/41/EK³² για την ίδρυση συνταξιοδοτικών επαγγελματικών ταμείων, κατέδειξε το ενδιαφέρον της για τη δημιουργία συμπληρωματικών προς την κύρια κοινωνική ασφάλιση συνταξιοδοτικών συστημάτων. Η Ελλάδα, αν και ενσωμάτωσε την ανωτέρω οδηγία, δεν προώθησε ουσιαστικά τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα συμπληρωματικής κοινωνικής ασφάλισης, διατήρησε την επικουρική διανεμητική ασφάλιση, που είναι συμπληρωματική της κύριας. Η επικουρική ασφάλιση, όπως αναφέρθηκε έχει οργανωθεί καθ' ομοίωση της κύριας ασφάλισης καθότι έχουν τα ίδια εννοιολογικά χαρακτηριστικά, πρόκειται δηλαδή για καθεστώτα νομοθετικής προελεύσεως, υποχρεωτικά, καθολικά και λειτουργούν με το ίδιο οικονομικό σύστημα (διανεμητικό).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται για την επικουρική ασφάλιση (επαγγελματική ασφάλιση) για την αντιμετώπιση προβλημάτων στα συστήματα διανομής κοινωνικής ασφάλισης, κυρίως λόγω γήρανσης του πληθυσμού, με τη χρήση του δεύτερου πυλώνα εκτός από τον πρώτο πυλώνα (υποχρεωτική ασφάλιση). Επιπρόσθετα να επωφεληθούν από τα οφέλη της ενιαίας αγοράς και του ενιαίου νομίσματος. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς για την επαγγελματική ασφάλιση θα επιταχύνει την πλήρη εναρμόνιση των εθνικών οικονομικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, θα βελτιώσει το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και θα ωφελήσει τους ασφαλισμένους.

Συμπεράσματα

Η επικουρική ασφάλιση χαρακτηρίζεται συμπληρωματική κοινωνικοασφαλιστική προστασία και δημιουργήθηκε με σκοπό την ενίσχυση του εισοδήματος των ασφαλισμένων αρχικά στα συστήματα Beveridge που προσέφεραν ελάχιστες παροχές και στην πορεία στα συστήματα Bismark, όταν το ποσοστό αναπλήρωσης άρχισε να ελαττώνεται. Έτσι ο θεσμός της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα δεν θα πρέπει να συσχετίζεται με τις «συμπληρωματικές» συντάξεις των άλλων χωρών της ΕΕ. Η συμπληρωματική ασφάλιση στα άλλα κράτη δίδεται από επαγγελματικά κεφαλαιοποιητικά συστήματα, ως αποζημίωση.

Παρά το διεθνές πλαίσιο και τις οικονομικές πιέσεις, στις σύγχρονες εξελίξεις, η επικουρική ασφάλιση δεν παύει να διέπεται από πολυδιάσπαση των ταμείων, αντιφατική νομοθεσία, ανεπάρκεια χρηματικών πόρων και παροχών, και από σοβαρά οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα.

Η δομή και λειτουργία της επικουρικής ασφάλισης περιλαμβάνει

31 Παπαρηγοπούλου –Πεχλιβανίδη Π. (2004). Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 156

32 Η Οδηγία 2003/41/EK (γνωστή και ως Directive IORP) προέβλεπε την ίδρυση των ΙΕΣΠ, των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν 3029/2002). Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 κατέδειξε ότι οι εποπτικοί μηχανισμοί των ΙΕΣΠ δεν ήταν πρόσφοροι, και στις 27/03/2014 προτάθηκε η αναθεώρηση της εν λόγω Οδηγίας, η οποία κατέληξε στην έκδοση της Οδηγίας 2341/2016/ΕΕ (η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 4680/2020)

ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά με της κύριας. Στην ουσία αποτελούν οργανισμοί δημοσίου δικαίου, υποχρεωτικής εφαρμογής του διανεμητικού συστήματος, με κοινό τρόπο χρηματοδότησης και ορισμένο βαθμό ανταποδοτικότητας.

Η υποχρεωτική ασφάλιση στα επικουρικά ταμεία, όπως υφίσταται και στην κύρια ασφάλιση, δηλώνει τον κρατικό ρόλο και την κοινωνική αλληλεγγύη καθώς χωρίς αυτήν, ο δημόσιος θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης δεν θα μπορούσε να έχει αναδιανεμητικά αποτελέσματα.

Η επικουρική ασφάλιση στη χώρα μας δεν εναρμονίζεται με τον γενικά αποδεκτό ρόλο για το θεσμό, τη συμπλήρωση δηλαδή των παροχών της κύριας ασφάλισης, ώστε να εξασφαλίζεται ικανοποιητική αναπλήρωση του εισοδήματος από εργασία. Η επικουρική ασφάλιση σε ορισμένες περιπτώσεις προσεγγίζει ή υπερβαίνει την κύρια ασφάλιση ως προς το ποσό ή το ποσοστό της κύριας σύνταξης. Παρατηρείται αναπλήρωση εισοδήματος κατά πολύ ανώτερη του 100% του εισοδήματος από εργασία σε ικανό αριθμό περιπτώσεων. Η υπερπροστασία αυτή που παρέχεται από την επικουρική ασφάλιση, με υποχρεωτικό χαρακτήρα μάλιστα, αποδεικνύει την έλλειψη συντονισμού κύριας και επικουρικής ασφάλισης στη χώρα μας.

Ο Ν. 4826/21 αφορά το νέο κεφαλαιοποιητικό Ταμείο επικουρικής ασφάλισης. Το νέο αυτό υβριδικό μοντέλο επικουρικής σύνταξης με το οποίο το Δημόσιο για πρώτη φορά στην ιστορία του ελληνικού κράτους χρηματοδοτεί και ενισχύει μέσα από την γενική φορολογία τις ιδιωτικές συνταξιοδοτικές επενδύσεις στην εθνική και εγχώρια χρηματαγορά εγκαθιδρύεται μετά την δημοσίευση του Ν. 4826/21. Η εξέλιξη και η λειτουργία του ΤΕΚΑ φυσικά θα εξαρτηθεί από τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις. Ο ΤΕΚΑ με τον τρόπο που διαμορφώθηκε προσδοκά να λειτουργήσει με βάση το κεφαλαιοποιητικό οικονομικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών, καλύπτει τον κίνδυνο γήρατος, αναπηρίας και θανάτου, παρέχει στους ασφαλιζόμενους κρατική εγγύηση για ελάχιστη παροχή γήρατος και κατώτατη σύνταξη αναπηρίας και θανάτου. Ο ΤΕΚΑ εν κατακλείδι, παρουσιάζει ένα συνταξιοδοτικό πρόγραμμα το οποίο συνδυάζει και τους τρεις πυλώνες ασφάλισης και αυτό θα κάνει επιτρεπτό το γεγονός να έρθουν σε σύνδεση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε συστήματος.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αναλογιστική Μελέτη Μετάβασης της ασφάλισης για Επικουρική Σύνταξη από σύστημα καθορισμένων εισφορών Νοητής Κεφαλαιοποίησης NDC σε Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα, Εθνική Αναλογιστική Αρχή, (2021), Αθήνα.
Αναγνώστου – Δεδούλη Α. (2012), Η αρχή και το τέλος της επικουρικής ασφάλισης, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων.
Γεωργούλης Ε. (2002), Θεσμική κατοχύρωση, οργάνωση, λειτουργία και προοπτικές μεταρρύθμισης της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα, Αθήνα, Σχολή Δημόσιας Διοίκησης.

- Κοινωνικός Προϋπολογισμός, 1984
Κοινωνικός Προϋπολογισμός, 2003
Κρεμαλής, Κ., Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας
Ματσαγγάνης, Μ. (2010), Η μεταρρύθμιση των συντάξεων και το μέλλον του κοινωνικού κράτους στην Ελλάδα, Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης
Μπάκαβου Μ. (2015), Κοινωνική Ασφάλιση μισθωτών, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη
Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη Π. (2002), Η Επικουρική Κοινωνική Ασφάλιση στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας
Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (2004). Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας
Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (2012), Θεωρητικά και Πρακτικά Ζητήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης μετά το “Μνημόνιο”, Ημερίδα, ΕΔΕΚΑ, Η Επικουρική Ασφάλιση
Πετρόγλου Α.(1974), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφαλίσεως, Αθήνα, Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως (ΕΔΚΑ)
Ρουπακιώτης, Χρ., Η κρίση της κοινωνικής ασφάλισης: Οι νεοσυντηρητικές λύσεις; προτάσεις για την εξυγίανση του συστήματος», Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή
Στεργίου Ά. (1994), Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Κοινωνικής Ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Σάκκουλα
Στεργίου Α. (2022), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα
Σχετικές Μελέτες & Εισηγητικές Εκθέσεις Νόμων, 2084/92, 2676/99, 3029/02
Τεσσαρομάτη Ν. (2012), Επικουρική ασφάλιση: το τέλος ή μια νέα αρχή, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων
Τήνιος Π. (2010), Ασφαλιστικό. Μια μέθοδος ανάγνωσης, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική,
Χατζηδημητρίου Φ., Η καθολίκευση της επικουρικής ασφαλίσεως και το TEAM, Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως (ΕΔΚΑ)

Ιστοσελίδες

- Γαγλιάς, Α. (2016), Το Ασφαλιστικό στην Ελλάδα και την Ευρώπη: Ποιες οι παθογένειες, Ο Παναγιώτης Τσακλόγλου εξηγεί, υπότιτλος: η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της, Στο: https://www.huffingtonpost.gr/2016/01/31/politiki-oikonomia-koinwnia-afalistiko-n_9120668.html (προσπελάστηκε 16/10/2022)

Νόμοι

- Φ.Ε.Κ. Α' 171(25-6-1914), Νόμος 281/1914, Κοινά διατάξεις διά πάντα σωματεία
- Φ.Ε.Κ. Α' 346(10-10-1934), Νόμος 6298/1934, Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Φ.Ε.Κ. Α' **287(28-12-1979)**, Νόμος 997/1979, Περί συστάσεως Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισεως Μισθωτών και ετέρων τινών διατάξεων
- Φ.Ε.Κ. Α' 64(24-05-1983), Νόμος 1358/1983, Αναγνώριση και εξαγορά του χρόνου της στρατιωτικής υπηρεσίας των ασφαλισμένων των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων και άλλες διατάξεις.
- Φ.Ε.Κ. Α> 165(07-10-1992), Νόμος 2084/1992, Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις
- Φ.Ε.Κ. Α> 160(11-07-2002), Νόμος 3029/2002, Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης
- Φ.Ε.Κ. Α' 58 (03-04-2008), Νόμος 3655/2008, Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις.
- Φ.Ε.Κ. Α> 41(01-03-2012), Νόμος 4052/2012, Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας» και άλλες διατάξεις.
- Φ.Ε.Κ. Α> 85(12-05-2016), Νόμος 4387/2016, Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις.
- Φ.Ε.Κ. Α' 72(23-03-2020), Νόμος 4680/2020, Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2341 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2016 για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (Ι.Ε.Σ.Π.) και άλλες διατάξεις.
- Φ.Ε.Κ. Α' 43(28-02-2020), Νόμος 4670/2020, Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις
- Φ.Ε.Κ. Α' 160(07-09-2021), Νόμος 4826/2021, Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση

για τη Νέα Γενιά: εισαγωγή κεφαλαιοποιητικού συστήματος προκαθορισμένων εισφορών στην επικουρική ασφάλιση, ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις

Βιογραφικό στοιχεία συγγραφέα

Ο κ. Μέμος Κωνσταντίνος είναι διδάκτορας Κοινωνικής Ασφάλισης και Χρηματοοικονομικής Μηχανικής στη διαχείριση των αποθεματικών της Κοινωνικής Ασφάλισης και διδακτικό προσωπικό (ΕΔΙΠ) Τμήματος Κοινωνικής Πολιτική Παντείου Πανεπιστημίου με γνωστικό αντικείμενο «Κοινωνική Ασφάλιση και Διαχείριση Αποθεματικών», Διδακτορικές σπουδές «Η Κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης και η Διαχείριση των Διαθεσίμων Κεφαλαίων των Ασφαλιστικών Ταμείων με τη χρήση Νευρωνικών Δικτύων. Η περίπτωση του Ι.Κ.Α.», Μεταπτυχιακές σπουδές «Χρηματοοικονομική Ανάλυση», Προπτυχιακές σπουδές «Μηχανικός Πληροφορικής». Είναι επίσης συγγραφέας άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά.

Διεθνής Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση
Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες
Πάτρα, Ιανουάριος 2023 / Τεύχος 17, ISSN: 2459-2862
Εκδότης: Παντελής Γεωργογιάννης
<http://politika.inpatra.gr>